

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: AJALUGU	Klass: 5
	1. osa	2. osa	
Osa pealkiri	Ajalooallikad ja ajaarvamine	Eesti ajalugu ja kultuur	
Põhimõiste	Aeg, koht ja ruum	Globaalsed mõjud	
Seotud mõisted	Vaatenurk, kultuur	Identiteet, vastastikune mõju, kultuur	
Globaalne kontekst	Orienteerumine ajas ja ruumis	Identiteetid ja suhted	
Uurimuslik väide	Ajalugu on ajas ja ruumis orienteerumise alus. Ajaloo mõistmine sõltub vaatenurgast, kogemusest ja kultuurist.	Üksikisiku, rahva ja riigi saatus sõltub nii globaalsetest mõjudest kui iga inimese enda valikutest.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine), B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	
Õpipädevused	Enesejuhtimisoskused (edukas aja- ja töö planeerimine)	Uurimistöö oskused (infotöötlusoskused)	
Sisu	Mis on ajalugu? Kuidas ajalugu uuritakse? Kuidas ajalooallikaid liigitatakse? Mis vahe on faktil ja hinnangul? Muuseumid ja arhiivid. Ajaloo andmebaasid internetis. Millega tegelevad arheoloogid? Ajaarvamine.	Muistse vabadusvõitluse tagajärjed. Linnakultuuri tulek. Kirikuelu. Liivi ja Põhjasõja tagajärjed. Vana hea Rootsi aeg. Talupoja tööd ja tegemised. Mõisaelu. Riigiks saamise eeldused: pärisorjuse kaotamine, ülikooli taasavamine, ärkamisaeg. Eesti Vabariigi loomine ja elu vabas Eestis. Iseseisvuse kaotus ja elu Nõukogude ajal. Taasiseseisvumine.	

<p>Kokkuvõttev tegevus</p>	<p>Õpilane sooritab testi ajaloo-alase sõnavara ja ajaarvamise peale (kriteerium A)</p> <p>Õpilane koostab ajajoone, kuhu kannab oma isikliku elu tähtsamad sündmused paralleelselt Eesti ja maailma ajaloo olulisemate sündmustega. Õpilane valib enda elu kolm tema meelest kõige tähendusrikkamat või olulisemat sündmust ning teeb ülevaate, kuidas teised tema pereliikmed neid sündmusi mäletavad. Õpilane peab viitama kõikidele kasutatud allikatele ja reflekteerima, mida ta selle töö tegemisel õppis.</p> <p>Õpilane teeb koostatud ajajoone kohta klassis esitluse, kus ta annab ülevaate tehtud tööst (kriteerium C)</p>	<p>Õpilane sooritab testi (kriteerium A), millega näitab, et ta oskab:</p> <p><u>i kasutada õigesti järgmisi oskussõnu:</u> korilus, alepõld, püstkoda, rehielamu, linnus, kihelkond, maakond, vanem, sõda, lahing, pärisorjus, sunnismaisus, teotöö, mõis, mõisnik, ikaldus, riigipööre, mobilisatsioon, okupatsioon, küüditamine.</p> <p><u>ii näidata, et saab aru:</u></p> <p>a) milline roll on Eesti ajaloos olnud järgmistel isikutel: Gustav II Adolf, B. G. Forselius, Kristjan Jaak Peterson, Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, Lydia Koidula, Johann Voldemar Jannsen, Jakob Hurt, C. R. Jakobson, Miina Härma, Jaan Tõnisson, Oskar Kallas, Peeter Põld, Konstantin Päts.</p> <p>b) kuidas mõjutasid Eesti ja eestlaste saatust järgmised sündmused: Muistne vabadusvõitlus 1208–1227, Liivi sõda 1558–1583, Tartu ülikooli asutamine 1632, Põhjasõda 1700–1721, pärisorjuse kaotamine 1816 ja 1819, Tartu ülikooli taasavamine 1802, esimene üldlaulupidu 1869, esimese eestikeelse keskkooli avamine 1906, I maailmasõda 1914–1918, Eesti Vabariigi väljakuulutamise 24.02.1918, Vabadussõda 1918–1920, II maailmasõda 1939–1945, küüditamised 1941 ja 1949, Nõukogude okupatsioon 1944–1991, laulev revolutsioon.</p> <p>Õpilane koostab intervjuu mõne vanema põlvkonna esindajaga (kriteeriumid B, D) alljärgneva juhendi kohaselt:</p> <p>1) Intervjuu peab aitama Sul vastata uurimisküsimusele: Millistes olukordades sõltub inimese elukäik tema enda valikutest, millistes</p>
-----------------------------------	--	---

		<p>mitte?</p> <p>2) Mõttele välja küsimused, mida oma intervjuueeritavalt küsida tahad (uurimisplaan). Vt http://www.erm.ee/et/vanaemalood või TV lk 114</p> <p>3) Lepi kokku intervjuu aeg ja vii intervjuu läbi.</p> <p>4) Vormista intervjuu kirjalikult.</p> <p>5) Selgita, miks tegid uurimisküsimusele vastamiseks intervjuu just selle isikuga.</p> <p>6) Millistes olukordades sõltus Sinu intervjuueeritava elukäik tema enda valikutest, millistes mitte? Too näiteid.</p> <p>7) Mis oli kõige huvitavam asi, mida Sa said teada intervjuu tegemise käigus? Põhjenda oma arvamust.</p> <p>8) Mida oleksid Sina teinud teisiti või kuidas käitunud, kui Sa oleksid olnud samasugustes olukordades nagu Sinu intervjuueeritav?</p>
<p>Ühine lugemisvara</p>	<p>Antons, K.; Hallik, T. <i>Eesti ajaloo õpik 5. klassile. Pääsukese lend läbi ajaloo</i>. Maurus, 2015.</p> <p>Antons, K.; Hallik, T. <i>Eesti ajaloo töövihik 5. klassile. Pääsukese lend läbi ajaloo</i>. Maurus, 2015.</p> <p>Töölehed, internet</p>	<p>Antons, K.; Hallik, T. <i>Eesti ajaloo õpik 5. klassile. Pääsukese lend läbi ajaloo</i>. Maurus, 2015.</p> <p>Antons, K.; Hallik, T. <i>Eesti ajaloo töövihik 5. klassile. Pääsukese lend läbi ajaloo</i>. Maurus, 2015.</p> <p>Töölehed, internet</p>

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: ÜHISKONNAÕPETUS		Klass: 5
	1. osa	2. osa	3. osa	
Osa pealkiri	Mina ja minu inimesed	Riik	Töö ja tarbimine	
Põhimõiste	Süsteemid	Süsteemid	Globaalsed mõjud	
Seotud mõisted	Õigused Võim Juhtimine Koostöö	Kodakondsus, juhtimine, valitsemine, lõimumine	Koostöö, vastastikune mõju, globaliseerumine	
Gloaalne kontekst	Identiteetid ja suhted	Identiteetid ja suhted	Globaliseerumine ja jätkusuutlikkus	
Uurimuslik väide	Inimrühmad on süsteemid, mille aluseks on kindlad õigused, juhtimine, koostöö ning identiteet.	Riik on süsteem inimrühmade juhtimiseks ja nende suhete korraldamiseks.	Tööd ja tarbimist suunavad globaalsed mõjud, mis eeldavad suuremat koostööd jätkusuutlikkuse tagamiseks.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	C (edastamine), D (kriitiline mõtlemine)	A (teadmine ja mõistmine)	B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	
Õpipädevused	Sotsiaalsed oskused (mõtete, sõnumite ja info efektiivne suuline edastamine ja kirjaliku info kogumine ja edasiandmine)	Mõtlemisoskused (loov mõtlemine)	Uurimistöö oskused (infotöötlusoskused)	
Sisu	1) kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis;	1) teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse,	1) teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel;	

	<p>2) toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat; 3) tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, teab õiguste ja vastutuse tasakaalu; 4) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid inimõigus, seadus, demokraatia; 5) iseloomustab demokraatia põhimõtteid; 6) teab ja austab inimõigusi; 7) seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid võrdõiguslikkus ja sallivus; 8) nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone; 9) nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid; 10) toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ning nende rikkumise kohta Eestis; 11) suhtub sallivalt erinevustesse; 12) teab ja hoiab kogukonna traditsioone; 13) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus; 14) nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende</p>	<p>Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid; 2) teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta; 3) teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta. 4) seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid rahvus, riik; 5) teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus); 6) nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis."</p>	<p>2) teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida; 3) teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid; 4) iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed ja ametid; 5) selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale; 6) oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ning tunneb tarbija õigusi.</p>
--	---	---	--

	<p>tegevust; 15) nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust; 16) teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral; 17) toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi;</p>		
<p>Kokkuvõttev tegevus</p>	<p>Õpilane kujundab omale valimisplakati (C) ning osaleb klassivanema valimistel kandideerija või valijana ning kirjutab valimiste kohta ülevaate, kus ta analüüsib valimiste käiku ja tulemust ning enda valikut (D).</p>	<p>Õpilane koostab mõistekaardi, mis kajastab Eesti riigi juhtimist (Vabariigi Valitsus, Riigikogu, Vabariigi President, kohalik omavalitsus)) ning erinevate intstitutsioonide omavahelised seoseid. (A)</p>	<p>Õpilane uurib üht oma jõulukinki ning kirjutab selle kohta lühianalüüsi, kus ta uurib eseme päritolu, tootmist ning võimalike probleeme, mis sellega võisid kaasneda, kasutusaega ning seda, mis saab esemest pärast selle kasutamist ning kuidas korraldada selle jäätmekäitlust (B) ja oskab välja pakkuda ja nimetada kingitusi, mida oleks üldiselt mõistlik teha ning kuidas üldse otsida ja leida</p>

			kohast infot kaupade kohta ning nimetada kohaseid infoallikaid (D).
Ühine lugemisvara	<ul style="list-style-type: none"> 1) Mosaiik. 6. klassi ühiskonnaõpetuse õpik Ene Kulderknup, Riina Kippak, Anne Kloren, Kaja Peetris 2) Ainekursus Teras. 	<ul style="list-style-type: none"> 1) Mosaiik. 6. klassi ühiskonnaõpetuse õpik Ene Kulderknup, Riina Kippak, Anne Kloren, Kaja Peetris 2) Ainekursus Teras. 	<ul style="list-style-type: none"> 1) Mosaiik. 6. klassi ühiskonnaõpetuse õpik_ Ene Kulderknup, Riina Kippak, Anne Kloren, Kaja Peetris 2) Ainekursus Teras.

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: AJALUGU			Klass: 6
	1. osa	2. osa	3.osa	4. osa	
Osa pealkiri	Muinasaeg	Vanad Idamaad	Vana-Kreeka	Vana-Rooma	
Põhimõiste	Muutus	Aeg, koht ja ruum	Süsteemid	Aeg, koht ja ruum	
Seotud mõisted	Innovatsioon ja revolutsioon Koostöö	Tsivilisatsioon Olulisus	Valitsemine Kultuur	Olulisus Vaatenurk	
Globaalne kontekst	Orienteerumine ajas ja ruumis	Teaduslik ja tehnoloogiline innovatsioon	Identiteedid ja suhted	Isiklik ja kultuuriline väljendus	
Uurimuslik väide	Inimesed teevad koostööd, et leida muutustega toime tulemiseks innovaatilisi viise.	Tsivilisatsioonid on arenenud erineval ajal ja erinevates kohtades ning nende tsivilisatsioonide saavutused on mõjutanud tänapäeva maailma.	Erinevatel kultuuridel ja valitsemissüsteemidel on ajaloolised juured.	Asjade olulisus muutub ajas ja sõltub vaatenurgast.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	A (teadmine ja mõistmine), D (kriitiline mõtlemine)	B (uurimine), C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)	B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	
Õpipädevused	Mõtlemisoskused (kriitiline mõtlemine)	Sotsiaalsed oskused (koostöö oskused)	Mõtlemisoskused (loovmõtlemine)	Uurimistöö oskused (infotöötlusoskused)	

<p>Sisu</p>	<p>Milline oli muinasaja inimese eluviis? Millised olid muinasaja inimese tegevusalad? Missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine? Miks ja millistes piirkondades sai alguse põlluharimine? Oskab seletada mõisteid kiviaeg, pronksiaeg ja rauaaeg. Mida tähendab varanduslik ebavõrdsus?</p>	<p>Vanaaja sisu ja üldiseloomustus. Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku, muistne Hiina, muistne India</p>	<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, Vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus</p>	<p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.</p>
<p>Kokkuvõttev tegevus</p>	<p>Õpilased omandavad tundides teadmisi muinasaja kohta (A) ning kirjutavad arutluse, kus kirjeldavad vähemalt viit olulisemat esiaja innovatsiooni ning valivad neist vähemalt kaks ja põhjendavad üksikasjalikult nende olulisust (D).</p>	<p>Õpilased uurivad rühmades ühe loosiga saadud tsivilisatsiooni saavutusi ja seoseid tänapäeva maailmaga (B). Uurimistulemustele tuginedes korraldavad pressikonverentsi ja esitlevad seda klassile, kes saavad olla omakorda ajakirjaniku rollis (C).</p>	<p>Õpilased lavastavad katkendi antiikolümpiamängudest (A, C).</p>	<p>Õpilased uurivad Vana-Rooma vaatamisväärsusi ja reisibrošüüre (B) ning koostavad turistile mõeldud Vana-Roomat tutvustava voldiku või brošüüri (impeeriumi ulatus, vaatamisväärsused, laienemine jms) (D), õpilaste lemmikvoldikud saadetakse reisibüroodesse.</p>
<p>Ühine lugemisvara</p>	<p>Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajalooõpik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa.</p>	<p>Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajalooõpik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa.</p>	<p>Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajalooõpik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa. Avita 2010</p>	<p>Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajalooõpik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa.</p>

	<p>Avita 2010 Töövihik: Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajaloo töövihik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa. Avita 2010</p>	<p>Avita 2010 Töövihik: Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajaloo töövihik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa. Avita 2010</p>	<p>Töövihik: Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajaloo töövihik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa. Avita 2010</p>	<p>Avita 2010 Töövihik: Kõiv, Mati, Piir, Milvi Martina. Ajaloo töövihik 6. klassile.Vanaaeg. I ja II osa. Avita 2010</p>
--	---	---	--	---

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: AJALUGU			Klass: 7
	1. osa	2. osa	3.osa	4. osa	
Osa pealkiri	Inimene ja riik	Inimene ja kirik	Inimene ja tema positsioon	Muutused inimese maailmapildis	
Põhimõiste	Muutus	Aeg, koht, ruum	Süsteemid	Globaalsed mõjud	
Seotud mõisted	Konflikt, valitsemine	Identiteet, kultuur, ideoloogia	Vastastikune sõltuvus, põhjuslikkus	Innovatsioon ja revolutsioon, tsivilisatsioon	
Globaalne kontekst	Identiteetid ja suhted	Globaalsed mõjud	Identiteetid ja suhted	Teaduslik ja tehniline innovatsioon	
Uurimuslik väide	Riigid ja nende suhted on kujunenud konfliktide ja muutuste tulemusena.	Religioonid mõjutavad kultuuri ja identiteeti igal pool maailmas.	Inimese positsioon ühiskonnas mõjutab tema eluviisi ja -korraldust.	Innovatsioon ja tehnilis-teaduslik areng aitas muuta maailmapilti globaalseks.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	A (teadmise ja mõistmine), C (edastamine)	B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	B (uurimine), C (edastamine)	A (teadmise ja mõistmine), D (kriitiline mõtlemine)	
Õpipädevused	Uurimistöö oskused (kriitiline mõtlemine)	Enesejuhtimisoskused (edukas aja- ja töö planeerimine)	Sotsiaalsed oskused (koostöö tegemine)	Mõtlemisoskused (kriitiline mõtlemine)	
Sisu	Õpilane kirjeldab Rooma impeeriumi lagunemist, germaanlaste riikide riikide teket. Õpilane iseloomustab Frangi riigi osatähtsust	Aeg: siinpoolsus-teispoolsus, aja mõiste- kirikukell ja pühad; Koht: ristiusu levik, kloostrite ja kirikute võrgu kujunemine; ristiusk vs	Õpilane kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi; teab, kuhu tekkisid	Õpilane toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused; teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng; seletab mõisteid	

	<p>varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi; teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik; seletab mõisteid_ Inglise parlament, Mõögavendade ordu; teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust; keskaja ühiskonda Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Kirjeldab Saksa-Rooma keisririiki, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamist. Õpilane kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi.</p>	<p>paganad, ristiusk vs islam; Ruum: kirik kui ruum, selle osad ehitusstiilid. Kirikuga seotud tegevused: haridus, teater, sotsiaalhoolekanne jne.</p> <p>Õpilane teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana; kirjeldab Eesti ala ristiusustamist, iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; seletab mõisteid paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism; teab, kes olis ja milles seisnes Martin Lutheri tähtsus.</p>	<p>keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu; Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut; seletab mõisteid senjäär, vasall, feodaal, pärisori, raad, tsunft, gild, Hansa Liit.</p>	<p>maadeavastused, renessanss, humanism; teab, kes olid Kolumbus ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
<p>Kokkuvõttev tegevus</p>	<p>Õpilane loob virtuaalse seina (C) (www.padlet.com), kus kajastab järgmisi teemasid ja muutusi Euroopa kaardil (A):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Germaanlased ja nende asualad ja riigid 2. Karl Suure valitsemisaeg 	<p>Õpilane koostab lühiaurimuse vabalt valitud kirikust (kirik kui ruum (B), kiriku roll (D) ja saadab oma töö kogudusele.</p> <p>Lühiaurimuses peab kajastuma järgmine: Kiriku nimi, st kellele on pühitsetud (NB pühakud!),</p>	<p>Õpilased külastavad Tartu Linnamuseumi ja tutvuvad põhjalikumalt keskaega puudutava koguga muuseumis (B). Seejärel koostavad nad rühmatöödena keskaja-teemalise õppematerjali (C).</p>	<p>Õpilased omandavad tundides teadmisi maadeavastuste kohta (A) ning iga õpilane koostab virtuaalse kaardi maadeavastuste kohta GoogleMaps`i keskkonnas (maadeavastuste marsruudid, toimumisajad, pildiline materjal) ning toovad välja iga</p>

	<p>(768-814) ning Karolingide impeerium</p> <p>3. Inglismaa ja selle valitsejad: William Vallutaja, Henry II, John Maata ja "Suur vabaduskiri", Henry III ja Inglise parlament</p> <p>4. Saja-aastane sõda (1337-1453): sõja tulemused kaardil</p> <p>5. Tähtsamad viikingite retked</p> <p>6. Vana-Vene riik</p> <p>7. Eesti muinasaja lõpus</p> <p>8. Ristisõjad Läänemere ääres</p> <p>9. Keskaegse Liivimaa valitsemine</p> <p>10. Varauusaegne riik</p>	<p>asukoht, ehitusaeg. Millises stiilis on kirik ehitatud? Mille põhjal seda saab järeltada? Mis on keskajast säilinud? Milline oli reformatsiooni mõju kirikule? Milline kirik välja näeb? Pildid+kirjeldus.</p> <p>Mis teeb selle kiriku ainulaadseks? Kuidas on selgitatud kiriku eripära?</p> <p>Mida hinnatakse? Kuidas on miniuurimus läbiviidud? Kuidas on kogutud ja esitatud asjakohaseid andmeid? Kuidas on oma töökäiku kajastatud? Kas on olemas kasutatud kirjanduse loetelu? Millised on olnud vaidlusküsimused antud kiriku osas?</p>		<p>retke olulisuse ja mõju (D).</p>
<p>Ühine lugemisvara</p>	<p>Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, I osa ja Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, II osa + TERA ainekursus Stuudiumis</p>	<p>Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, I osa ja Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, II osa+ TERA ainekursus Stuudiumis</p>	<p>Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, I osa ja Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, II osa + TERA ainekursus Stuudiumis</p>	<p>Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, I osa ja Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi Ajaloo õpik 7. klassile. Keskaeg, II osa + TERA ainekursus Stuudiumis</p>

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: AJALUGU			Klass: 8	
	1. osa	2. osa	3.osa	4.osa		
Osa pealkiri	Riik ja ühiskond	Inimene ja kultuur	Moderniseerimine	Revolutsioonid		
Põhimõiste	Süsteemid	Aeg, koht ja ruum	Aeg, koht ja ruum	Muutus		
Seotud mõisted	Valitsemine, identiteet, vaatenurk	Kultuur, ideoloogia, tähtsus	Kultuur, ideoloogia, innovatsioon, põhjuslikkus	Innovatsioon ja revolutsioon, põhjuslikkus, konflikt		
Gloaalne kontekst	Orienteerumine ajas ja ruumis	Identiteetid ja suhted	Identiteetid ja suhted	Õiglus ja areng		
Uurimuslik väide	Valitsemisüsteemide tähendus muutub ajas ja sõltub vaatenurgast.	Inimese identiteeti kujundavad kultuur ja erinevad ideoloogiad.	Kultuuriline ja majanduslik areng tõi kaasa ühiskondade moderniseerumise.	Ühiskonnad kogevad erinevatel põhjustel revolutsioonilisi muutusi, mis võivad kaasa tuua nii positiivset kui negatiivset.		
MYP ainegrupi õpieesmärgid	A (teadmine ja mõistmine), D (kriitiline mõtlemine)	B (uurimine), C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)		
Õpipädevused	Mõtlemisoskused (kriitiline mõtlemine)	Uurimisoskused (infotöötlusoskused, meediakasutusoskused)	Uurimisoskused (infotöötlusoskused)	Suhtlemisoskused (suhtlusoskus)		
Sisu	1) selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism; 2) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja	1) kirjeldab baroki ja klassitsismi põhijooni; 2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustus, monopol, linnastumine 3) teab, kes oli Voltaire ning	1) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustus, rahvuslik liikumine, venestamine, liberalism, konservatism, sotsialism. 2) kirjeldab rahvuslikku	1) selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju; 4) toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolst		

	<p>kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust</p> <p>3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustatud absolutism, absolutism, parlamentarism;</p> <p>4) teab, kes olid Louis XIV, Peeter I ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>iseloomustab tegevust.</p> <p>4) iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi;</p>	<p>liikumist Eestis ja Euroopas;</p> <p>Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine, sh kodukohas.</p> <p>Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.</p> <p>Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik. Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg</p>	<p>need erinevad;</p> <p>2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid reform, revolutsioon, restauratsioon</p> <p>3) teab, kes olid Napoleon ning iseloomustab nende tegevust. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos.</p> <p>1905. aasta revolutsiooni tagajärjed.</p>
Kokkuvõttev tegevus	<p>Õpilane analüüsib ajalooallikaid kasutades OPVL-mudelit (A, D).</p>	<p>Õpilased uurivad rühmas ühte käsitletavatest teemadest sügavamalt (B) ja koostavad ajastule kohase ajalehe/ajakirja (C).</p>	<p>Õpilased loovad väikestes rühmades plakatid, mille üldpealkiri on "Eesti raudtee 150"</p>	<p>Õpilased omandavad teadmisi oma rolli kohta (A) ja lavastavad kohtuprotsessi (C). FB event, live-ülekanne</p>
Ühine lugemisvara	<p>TERA, ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, I osa ja II osa</p>	<p>TERA, ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, I osa ja II osa</p>	<p>TERA, ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, I osa ja II osa</p>	<p>TERA, ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, I osa ja II osa</p>

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: AJALUGU			Klass: 9	
	1. osa	2. osa	3.osa	4. osa	5. osa	
Osa pealkiri	Revolutsioonid	Maailm kahe maailmasõja vahel	II maailmasõda	Külm sõda	Kommunismi lagunemine	
Põhimõiste	Muutus	Globaalsed mõjud	Globaalsed mõjud	Süsteemid	Muutus	
Seotud mõisted	Innovatsioon ja revolutsioon, valitsemine, olulisus	Vastastikune sõltuvus, põhjuslikkus, ideoloogia	Konflikt, vaatenurk	Konflikt, perspektiiv	Tähtsus	
Globaalne kontekst	Isiklik ja kultuuriline väljendus	Identiteedid ja suhted	Globaliseerumine ja jätkusuutlikkus	Orienteerumine ajas ja ruumis	Õiglus ja areng	
Uurimuslik väide	Ühiskonnad võivad uued ideed omaks võtta või need tagasi lükata.	Vastandlikud ideoloogiad võivad põhjustada globaalseid muutusi.	Riikide soov võimu laiendada võib olla sõdade puhkemise põhjuseks ja rahu sõlmimine sõltub globaalsest koostööst ja õiglusest.	Kahe suurriigi vaheline konflikt võib mõjutada inimkonna saatust.	Muutused maailmas võimaldavad õigluse jalule seada.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	B (uurimine) C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine) B (uurimine) D (kriitiline mõtlemine)	B (uurimine) C (edastamine)	A (teadmine ja mõistmine) D (kriitiline mõtlemine)	B (uurimine) C (edastamine)	
Õpipädevused	Mõtlemine (loovmõtlemine)	Mõtlemine (kriitilise mõtlemise oskused)	Uurimisoskused (infotöötlusoskused)	Mõtlemine (kriitilise mõtlemise oskused)	Uurimisoskused, suhtlemisoskused	

<p>Sisu</p>	<p>Õpilane 1) oskab nimetada revolutsioonide erinevaid tüüpe. 2) oskab võrrelda 1905. aasta ja 1917. aasta revolutsioone Venemaal; 3) näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite; 4) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 5) kirjeldab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; 6) selgitab Eesti iseseisvumist;</p>	<p>Õpilane 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi; 2) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 3) kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul; 4) kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.</p>	<p>Õpilane: 1) teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; 2) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; 3) kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; 4) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; 5) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitlerivastane koalitsioon; 7) seletab mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO.</p>	<p>Õpilane: 1) teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid; 2) kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 3) iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, metsavennad, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta</p>	<p>Õpilane: 1) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; 2) kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus; 3) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 4) kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon; 6) teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
--------------------	--	---	---	---	--

Kokkuvõttev tegevus	Revolutsioonid, sõda ja propaganda. Õpilane saab ülesandeks luua propaganda lühifilmi, muusikapala, kõne, karikatuuri, koomiksi luuletuse või kunstitöö näol. (C, D)	Õpilane saab ülesandeks kirjutada arutlus etteantud teemal (A, B, D)	Õpilane uurib maailmasõjaaegset elu (B), valib endale rolli ja kirjutab temaatilise kirja (C)	Õpilane analüüsib allikaid OPVL-mudeli järgi (A, D).	Õpilane viib läbi uurimuse oma perekonna või sugulaste seas teemal "Eesti taasiseseisvumine" (B, C)
Ühine lugemisvara	Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa. Urma Linnus, Ene Tannberg Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa.		Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa. Urma Linnus, Ene Tannberg Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa.	Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa. Urma Linnus, Ene Tannberg Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, I ja II osa.	

MHG põhikooli aastaplaan

Ainegrupp: ÜHISKONNAAINED		Õppeaine: ÜHISKONNAÕPETUS			Klass: 9
	1. osa	2. osa	3.osa	4.osa	
Osa pealkiri	Ühiskonna sotsiaalne struktuur	Ühiskonnaliikmete õigused. Meedia ja teave	Demokraatia ja Eesti valitsemiskord	Majanduslik toimetulek ja tööhõive	
Põhimõiste	Aeg, koht ja ruum	Muutus	Süsteemid	Globaalsed mõjud	
Seotud mõisted	Vastastikune sõltuvus, põhjuslikkus, koostöö	Identiteet, ideoloogia, vaatenurk	Tähtsus, valitsemine	Vastastikune sõltuvus, põhjuslikkus, innovatsioon	
Globaalne kontekst	Identiteedid ja suhted	Isiklik ja kultuuriline väljendus	Õiglus ja areng	Globaliseerumine ja jätkusuutlikkus	
Uurimuslik väide	Ühiskonna sotsiaalne struktuur kujundab inimeste omavahelisi suhteid ja identiteeti.	Erinevad ideoloogiad on aluseks erinevate identiteetide ja vaatenurkade kujunemisele.	Riik on tähtis süsteem, mida valitsetakse õiglust ja arengut silmas pidades.	Globaliseerumine avaldab mõju majandusele, põhjustades vastastikust sõltuvust ning kasvatades vajadust innovatsiooni järele.	
MYP ainegrupi õpieesmärgid	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)	B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	A (teadmine ja mõistmine), C (edastamine)	B (uurimine), D (kriitiline mõtlemine)	
Õpipädevused	Enesejuhtimisoskused (organiseerimisoskused)	Uurimine (meediakasutusoskused)	Mõtlemine (ülekanadmisoskused)	Enesejuhtimisoskused (eneseanalüüsioskused)	
Sisu	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus.	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>inimõigused</i> . 2. Selgitab inimõiguste olemust.	1. Eristab demokraatiat ja autokraatiat, tunneb ning selgitab demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni ning	1. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid riigieelarve, maksud, tulude ümberjagamine, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus,	

	<p>2. Väärtustab sotsiaalset sidusust.</p> <p>3. Väärtustab sotsiaalset õiglust.</p> <p>4. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet mitmekultuurilisus.</p> <p>5. Mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega.</p> <p>6. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik sektor, avalik-õiguslik asutus, riigiasutus.</p> <p>7. Selgitab avaliku sektori spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.</p> <p>8. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid erasektor, eraettevõtte.</p> <p>9. Selgitab erasektori spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.</p> <p>10. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>mittetulundussektor, sihtasutus</i>.</p> <p>10. Teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi ning oskab neid kasutada.</p> <p>11. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid</p>	<p>3. Oskab nimetada tähtsamaid inimõigusi.</p> <p>4. Märkab inimõiguste rikkumist ning astub samme, et edendada inimõiguste järgimist.</p> <p>5. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid põhiõigused, sotsiaal-majanduslikud õigused, poliitilised õigused, kultuurilised õigused.</p> <p>6. Tunneb lapse õigusi ja lastekaitse põhimõtteid.</p> <p>7. Tunneb õiguste ja kohustuste ning vabaduse ja vastutuse seost.</p> <p>Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodakondsus, kodanikuõigused, kodanikukohustused, kodakondsuseta isik</i>.</p> <p>8. Tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsust.</p> <p>9. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>erakond</i>.</p> <p>10. Nimetab Eesti parlamendi erakondi.</p> <p>11. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik arvamus, ajakirjandusvabadus.</p> <p>12. Analüüsib ühe teema</p>	<p>annab neile hinnangu.</p> <p>2. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid demokraatia, autokraatia, totalitarism, võimude lahusus ja tasakaal.</p> <p>3. Selgitab demokraatia põhimõtteid ja nende rakendamist riigivalitsemises.</p> <p>4. Iseloomustab ja väärtustab demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt kaasamine, enamuse ja vähemuse arvestamine, igaühe võrdsus seaduse ees, seisukohtade mitmekesisus).</p> <p>4. Käitub demokraatia põhimõtete järgi.</p> <p>5. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>õigusriik, kodanikuõigused, kodanikuvabadused</i>.</p> <p>6. Selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid.</p> <p>7. Väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees); käitub demokraatia põhimõtete järgi.</p> <p>8. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiseadus, põhiseaduslik</i></p>	<p>sotsiaaltoetus.</p> <p>2. Iseloomustab ettevõtluse ja riigi rolli majanduses.</p> <p>3. Tunneb eelarve koostamise põhimõtteid.</p> <p>4. Selgitab maksustamise eesmärgi ja põhimõtteid.</p> <p>5. Teab Eestis kehtivaid makse ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega.</p> <p>6. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet tööturg.</p> <p>7. Tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul.</p> <p>8. Teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu.</p> <p>9. Analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ning võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel.</p> <p>10. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid brutopalk, netopalk, laen, investering, tarbijakaitse.</p> <p>11. On orienteeritud enesearendamisele ning iseseisvale toimetulekule ühiskonnas.</p> <p>12. Hindab ressurside piisavust ning enda oskusi ja võimeid tegutseda.</p> <p>13. Oskab koostada isiklikku eelarvet.</p> <p>14. Oskab arvutada netopalka.</p> <p>15. Tunneb oma õigusi ja</p>
--	---	--	--	--

	<p><i>kodanikuühiskond, vabaühendus, mittetulundusühing.</i></p> <p>12. Mõistab kodanikuühiskonna ning vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi.</p> <p>13. Iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel.</p> <p>14. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuosalus, kodanikualgatus</i>.</p> <p>15. Oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas.</p> <p>16. Analüüsib probleeme ja pakub lahendusi.</p> <p>17. Algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel.</p>	<p>meediakäsitlust ning kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid.</p> <p>13. Orienteerub Eesti meediasüsteemis, suudab informatsiooni kriitiliselt hinnata ja kasutada.</p> <p>14. Arutleb meedia rolli üle ühiskonnas eakohaseid näiteid kasutades.</p> <p>15. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik elu, eraelu, kommunikatsioonieetika.</p> <p>16. Tunneb autori (ka enda kui autori) õigusi ja vastutust erinevates suhtluskogukondades.</p> <p>17. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>reklaam, valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam, tootepaigutus</i>.</p> <p>18. Eristab infovoost reklaami erinevaid liike ja mõistab nende suhtluseesmärki.</p> <p>19. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>plagiaat</i>.</p> <p>20. Kasutab töid vormistades nõuetekohast viitamist ja tsiteerimist.</p>	<p><i>institutsioon, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus.</i></p> <p>9. Tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust.</p> <p>10. Iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart).</p> <p>11. Suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh riigi- ja omavalitusasutuste portaale kasutades.</p> <p>12. Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kohus, kolmeastmeline kohtusüsteem, õigusakt</i>.</p> <p>13. Mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda.</p> <p>14. Oskab leida vajalikku õigusakti ning kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT).</p>	<p>vastutust tarbijana.</p> <p>16. Tarbib säästlikult.</p>
--	--	--	---	--

Kokkuvõttev tegevus	Õpilased uurivad/külastavad üht organisatsiooni (MTÜ-d jms) või osalevad vabatahtlikuna üritusel, mis on seotud kodanikualgatusega (A) ning koostavad digitaalse loo (C).	Õpilased uurivad/külastavad üht erakonda, mille kohta koostavad infograafika, mis kaardistaks erakonda vaateid, seisukohti tegevust (B) ning analüüsiks erakonna edu ja ebaedu võimalikke põhjuseid (D).	Õpilased koostavad mõistekaardi, mis kajastab Eesti riigi valitsemist, erinevate riigiasutuste olemust (A) ning omavahelisi seoseid (C).	Õpilased koostavad oma CV (B) koos motivatsioonikirjaga (D) reaalsele töökuulutusele.
Ühine lugemisvara	TERA ainekursus	TERA ainekursus	TERA ainekursus	TERA ainekursus